

TEETANUS

U.Loit
D.Pervunin
S.Vaga

HAIGUSE LÜHI ISELOOMUSTUS

Teetanus ehk kangestuskramptõbi on äge bakteriaalne nakkushaigus, mida iseloomustab generaliseerunud lihaskrampide esinemine ja mida põhjustab anaeroobse bakteri *Clostridium tetani* toksiin.

- Esinemissagedus
- Inkubatsiooniperiood 3-21 päeva
- Nakkusohtlik periood
 - on nakatumisvõimeline aastaid
 - ei levi loomalt-inimesele, inimeselt-inimesele

NAKKUSALLIKAS

Clostridium tetani, anaeroobne, grampositiivne bakter

- *C. Tetani* bakter on tundlik kõrgele temperatuurile ning hapniku olemasolule.
- *C. Tetani* bakter suudab moodustada eoseid, mis säilivad nii pinnases kui loomade väljaheidetes aastaid. Eosed on kõrge temperatuuri resistentsed ning on stabiilsed hapnikuga rikastatud keskkonnas.
- Teetanus võib olla ka kaasasündinud haigus.

Nakkusallikaks - loomad, pinnas, saastunud esemed

NAKKUSE ÜLEKANNE

C. Tetani spoorid sattuvad organismi vigastatud naha ja pinnasega, sülje või sõnnikuga/roojaga saastunud haavade kaudu:

- marrastused, muljumis-, löike-, laske- ja torkehaavad;
- traumavigastused;
- loomade, putukate hammustused;
- saastunud sidemed;
- kroonilised haavandid;
- steriilsuse eiramine vastsündinu nabanööri sidumisel jm tegevustes ämmaemand poolt.

KLIINILINE PILT

- Üldine teetanuse
- Paikne teetanuse
- Vastsündinute teetanuse (MNT)

RAVIVÕIMALUSED

- Üldjuhul puuduvad.
- Tüüpiliste antiseptikumitega (fenool, etanool, formaliin) eoseid hävitada ei saa. Seda saab teha joodi, vesinikperoksiidi ning glutaaraldehüüdiga. (Afshar jt 2011: 329)
- Haiglas manustatakse inimverest saadud teetanuse mürgi antikehi (anti-toksiin) lihasesse ja hoolitsetakse põhifunktsioone toimimisel, vajadusel abistatakse hingamisel.

SITUATSIOON

Patsient on siiani suhteliselt terve 74-a. mees, kes tuli perearsti vastuvõtule kolmandat päeva kestnud kaelavalu ja suu avamatuse tõttu. Teetanuse kahtluse pärast konsulteeris perearst eriarstiga ja patsient saadeti lisauuringutele diagnoosiga „suu ei avane“.

Vastuvõtul temperatuuri tõusu ei olnud, üldseisund hea, märkimisväärsed haavu ega hematoomid ei olnud. Ainus märkimisväärne tunnus oli lõualihaste jäikus. Patsient ei saanud suud avada ja rääkimine oli raskendatud.

Anamneesist selgus, et patsient oli nädal enne saanud kartulivõtmisel sõrmehaava. Haavapõletik oli paranenud ise ja patsient ei vajanud selleks arsti abi.

Teetanuse vaktsineerimist ei olnud talle kunagi tehtud.

DIAGNOOSIMINE

- Iseloomulikud haigustunnused
 - kolmandat päeva kestnud kaelavalu;
 - lõualihaste jäikus ja suu avamatus;
 - rääkimine raskendatud;
 - haava olemasolu ja kokkupuude mullaga.
- Mikrobioloogiline uuring
 - seerumi kaltsiumisisaldus 2,47mmol/l;
 - väike verepilt, CRP-näit, seerumi naatrium-, kaalium-, ja kreatiini näit lubatud piirides;
 - EKG ja thoraxröntgenpildid olid normaalsed;
 - lõualuu ja hammaste röntgenpildid olid kõrvalekalleteta.

ÕENDUSDIAGNOOSID

- Ebatõhus hingamine (00032), mis seondub hingamislihaste talituse häirega, millest annab tunnistust raskendatud hingamine. (Herdman 2012: 233)
- Häiritud mugavustunne (00214), mis seondub lõualuude krambiga, millest annab tunnistust häiritud kõne. (Herdman 2012:473)
- Häiritud kehaline liikuvus (0085) mis seondub haigusseisundiga ja millest annavad tunnistust lihasspasmid (Herdman 2012:224).

PROFÜLAKTIKA

- Haigusest hoidumine
- Vaktsineerimine
 - 3 kuud 1. annus Haemphilus influenzae
 - 4-5 kuud 2. annus Haemphilus influenzae
 - 6 kuud 3. annus Haemphilus influenzae
 - 18 k.-3 a. 4. annus (esimene korduvvaktsineerimine)
 - 7 a. 5. annus (teine korduvvaktsineerimine)
 - 15-17 a. 6. annus (kolmas korduvvaktsineerimine)

Täiskasvanute korduv-vaktsineerimine on soovitatav iga 10 a. järel.

PROFÜLAKTIKA

- Iga kümnes patsient (pooled nakatanutest?) sureb.
- Eriti ohustatud on eakad ja lapsed.
- Kes jääb ellu, sellel võtab toibumine halvatuses aega mitmeid kuid.

Pöördu õigeaegselt arsti poole!

VAKTSINEERI !

KÜSIMUSED

- Milline on teetanuse etioloogia?
- Kas ja kuidas on võimalik teetanusest hoiduda?
- Millised on teetanuse sümptomid?
- Millal ja keda vaktsineeritakse?
- Kas vaktsineerimine teetanuse vastu on kohustuslik?

KASUTATUD KIRJANDUS

- Afshar. M, Raju. M, Ansell. D, Bleck. T, (2011) Narrative Review: Tetanus - A Health Threat After Natural Disasters in Developing Countries. *Annals of Internal Medicine*, 154/5, 329-335
- Herdman, T.H. (2012) NANDA Internationali õendusdiagnoosid: definitsioonid ja klassifikatsioon 2012-2014, Tartu Elmatar.
- Hermet, A. (2001). Õe käsiraamat. Tallinn: Medicina
- Nakkushaiguste esinemine Eestis. (2012) Terviseamet. 15 osa.
http://www.terviseamet.ee/fileadmin/dok/Kasulikku/Nakkushaigused/stat_15.pdf (07.11.2014)
- Tetanus - the disease. WHO (07.11.2014)
<http://www.who.int/immunization/topics/tetanus/en/index1.html>
http://www.wpro.who.int/mediacentre/factsheets/fs_20120307_tetanus/en/

TÄNAME
TÄHELEPANU EEST!